

ZBOROVANJE NA ZELENI TRATI.

Spisal Ivan Kranjskogorski.

I.

rošev Lovro je stopil zadovoljnega obraza na prag. Bil je ves praznično oblečen. Saj je bila tisti dan nedelja. In ob nedeljah nisi opazil najmanjšega praška na njegovi obleki. Ozrl se je Lovro po sinjem nebu, kjer je plamtelo žarko solnce, in nikjer ni bilo videti najmanjše meglice. Še celo v temnem grabnu pod visoko Rušico je ni bilo. In tam se je tako rada dvigala in oznanjevala slabo vreme.

Zdelo se je Lovru, kot bi danes lepše zeleneli šumeči gozdovi in krasneje cvetele nežne cvetice na travniku. Nedeljska svečanost je ležala po mirnem polju. In ko so zadoneli vaški zvonovi, se je videlo, kot bi se razlila sveta radost po vsi dolini.

Tudi Lovretu je ležala neka svečana radost v srcu. Stal je na zeleni trati in opazoval lesen kozolec, ki ga je sam napravil in ga bogato obložil z zeleno travo. Nakosil jo je včeraj z malo koso, namreč s starim pipcem, in jo spravil v kozolec, da se posuši. Tudi skedenj je imel tam za suho seno in hlev za živino. Tu je bila njegova prava domačija. Kar je imel prostega časa, vsega je preživel tu. Toda danes je bila nedelja in zato se ni dotaknil dela na Zeleni trati. Pogledal je samo storjeno delo in videl, da je vse dobro in v redu. In to je tembolj povzdignilo nedeljsko radost v njegovem srcu.

Stopil je k očetu, ki so se preoblečeni prikazali na pragu, da gre ž njimi k maši. Pred odhodom pa še vele oče materi, ki so čedili solato na dvorišču:

„Danes naj bo pripravljeno kosilo eno uro pozneje kot navadno. Imamo shod in zborovanje.“

V cerkev grede so se pogovarjali možje o shodu in njegovem pomenu. Posvetovali so se, kaj vse naj bi sklenili na zborovanju, da bi bilo v korist celi občini.

Grošev Lovro pa je možko korakal poleg očeta in vlekel njih pogovor na ušesa. Poslanec pride — si je mislil. Kaj, poslanec? To je tak mož, ki občuje z največjimi gospodi in se pogovarja z ministri. To mora biti učen mož, imeniten mož, saj se posvetuje celo s cesarjem samim!

In Lovro si je predstavljal tega moža v mislih. Velik mora biti in močan. Na očeh ima zlate naočnike, učeno gleda in se drži resno. Kadar pa izpregovori, vse utihne in poslušča, ker govori modre besede.

Tako je premišljeval Lovro. V njegovi duši pa je čimdalje bolj rastlo hrepenenje, da bi videl tega moža in ga slišal govoriti. Poprosil je očeta, naj ga vzamejo s sabo na shod. Toda oče so ga zavrnil, češ, da to ni zanj, ker je še premlad. Ko bo pa velik in pameten, takrat se bo lahko udeleževal takih prireditev.

In Lovro je moral iz družbe modrih mož in sam korakati po beli cesti. Žalosten je bil, ker ne bo smel poslušati poslanca. In ves čas je misli samo nanj in na modre besede, ki bodo prihajale iz njegovih ust.

Pa mu je šinila dobra misel v glavo. Na kolodvor ga bo šel čakati. Saj se pripelje takoj po maši. Tam ga bo lahko videl, če ga že slišati ne bo mogel. Ta misel je Lovra vzradostila, in pogumno je korakal proti cerkvi ter srečal sosedovega Tineta.

„Ti Tine, all greš z menoj na kolodvor?“

„Kdaj?“

„Po maši, ali ne veš, kdo se pripelje?“

„Ne. Kdo pa se pripelje — morda cesar, kaj?“

„O kaj še! Vidiš, poslanec pride in se bo posvetoval z možmi.“

„Poslanec? — Kdo pa je to? Ali je imeniten gospod?“

„Oh, ti nič ne veš, Tine! To je seveda imeniten in moder gospod. Z ministri se pogovarja na Dunaju, kjer je cesar doma, in še cesarja hodi obiskovat, kadar ga povabi k sebi. Vidiš, danes pride sem in bo vse povedal, kar se je pogovarjal z ministri. In naši možje ga bodo prosili, da bi tudi za nje storil kaj dobrega. Vidiš, tako je, Tine! Jaz bom šel pa na kolodvor, da ga bom videl.“

„Jaz tudi, jaz tudi!“ je vzkliknil Tine, ker še ni videl takega moža, ki govori z ministri in občuje s cesarjem.

Nestrpno je po maši pričakoval Grošev Lovro vlaka, gledal in gledal na ono stran, odkoder bi imel priti. Nazadnje je res zavriskal vlak. V Lovretu je kar zastalo srce. Zdajpazdaj bo izstopil iz voza oni imenitni mož, ki ga on takò težko čaka. Pa ne samo on: cela truma vaških mož in ženâ je na kolodvoru. Ko se je pa ustavil vlak, stopi Lovro na klop in išče z nemirnimi očmi moža-poslanca. Mnogo ljudi se je pripeljalo z vlakom. Drug za drugim so izstopali. Lovro si je ogledal vsakega posebej in govoril samprisebi: Ta ni; ta ne more biti; ta tudi ne.

„Ta je pa, ta pa mora biti!“ je vzkliknil naposled naglas, da so ga čuli vsi ljudje in so se smeje ozrli nanj.

„Da, ta mora biti!“ je ponovil še glasneje. Bil je namreč mož ravno tak kot si ga je predstavljal on v svoji domišljiji. Velik je bil in močan; na očeh pa so se mu svetili zlati naočniki in siva brada ga je delala učenega in resnega. Podal je župniku roko; ljudje pa so ga pozdravljali.

Lovro je skočil s klopi in tekel naprej, da ga tudi on pozdravi, ko bi šel mimo njega. Srce je Lovru utripalo in svoje velike oči je uprl vanj ter se mu odkril. Poslanec pa ga je zapazil. Videl je nedolžne oči, ki so ga z začudenjem gledale; odzdravil mu je ter se mu prijazno nasmehljajal.

Ta smehljaj je segel Lovru globoko v dušo. Čutil se je počaščenega in najrajši bi stopil k njemu in ga poprosil, da bi smel tudi on poslušati njegove modre besede. Pa se ni upal. Saj je res še premlad in premalo pameten, in ljudje bi se mu smejali. Zato je korakal Lovro ob strani in pre-mišljeval, zakaj se mu je poslanec nasmehnil. Morda ga ima pa rad? O, gotovo ga ima rad! Saj ljubi vse ljudi; saj dela za vse, tudi za otroke.

Truma vaških mož s poslancem jo je zavila v šolo. Tam se je vršilo zborovanje. Lovro bi bil šel rad z njimi, pa ni smel. Zato je bil žalosten, in malo je manjkalo, da ga ni posilil jok; kajti radoveden je bil, kako se vrši tako zborovanje in kaj govori tako imeniten mož, kot je poslanec. Šel je Lovro za šolo in tam sedel na klopico. Mislil je tam počakati očeta, da gresta skupaj domov. Ravno nad klopjo pa je bilo odprto okno sobe, kjer se je vršil shod. In Lovro je čul vsako besedo. Vlekel je na ušesa, da se skoraj ni upal dihati. Lepo je govoril poslanec, kot Lovre še ni slišal govoriti nikoli. O mnogem, mnogem je pravil, samo da on ni razumel vsega. Govoril je o škodi, ki jo dela divjačina, o toči, ki je uničila letos toliko poljskih pridelkov; o vodovodih, šoli in o različnih zadevah. Lovro je spoznal, da je težko biti poslanec, ker mora tak mož mnogo vedeti; saj občuje z ministri in dela postave.

Kar naenkrat pa nastane v dvorani velik hrup in vpitje.

„Kje je pravica, kje je pravica,“ je bilo slišati poslančev glas iz hrupnega ropota.

Lovra je premagala radovednost. Stopi na klop, prime se z rokami za okno in se dvigne, da vidi, kaj se godi v sobi. Toda v tistem trenutku je zaropotalo okno, in poslanec, ki je govoril ob njem, se je ozrl ter zagledal Lovra.

„Oho, kaj pa ta tukaj,“ vzklikne in ga pogleda resno.

Lovro se prestraši, da mu kar odrevené roke pa pade raz okno na klop kot kamen, s klopi pa na tla. Toda naglo se spet pobere. Niti ogledati se ne utegne, tako jo hitro popiha proti domu. Med potjo pa zamišljeno gleda v tla. Ne čuje nič veselo prepevajočih ptic v grmovju; tudi ne vidi nežnih cvetic, ko dehte po travniku in se sklanjajo na ozko stezo, po kateri stopa. O, kako krasno je biti poslanec! Le to vzdihuje. Ves je zatopljen v zborovanje in v one bajne kraje tam na cesarskem Dunaju. Z mladostno domišljijo si predstavlja šiirne dvorane, kjer žari celo morje luči, in sluge v črnih oblekah strežejo visoki gospodi. Poslanci pa hodijo med ministri in se pogovarjajo z njimi. Tu stopi eden na oder in začne govoriti o bedi, ki tare ljudi, in zahteva podpore tem ubožcem. Zavzdigne roko in zakriči, da se razlega po celi dvorani: Kje je pravica, kje!

V te in take misli zatopljen je bil Lovro tisti dan in zatopljen v take je tudi zaspal.

II.

Drugi dan je sedel Lovro kot po navadi na Zeleni trati. Tam je sušil travo, ki jo je nakosil s svojim pipcem, in napol suho spravil v kozolec, da se popolnoma posuši. Skedenj je bil pa že prenapolnjen s suhim senom. Oba — in tudi hlevček — si je napravil iz deščic in iz drogov. Tu je preživel Lovro marsikatero srečno urico. Zdel se je sam sebi, da je velik, bogat gospodar, ki vestno gospodari na svojem posestvu. Tu je bila njegova prava domačija, ki si jo je ustanovil sam. Za noben denar bi ne dal te domačije — tako jo je ljubil. Hudo, neizrečeno hudo bi mu bilo, če bi jo kdo razrušil. Čutil bi se zapuščenega in obubožanega kot človek,

ki ga poženejo iz rodne hiše po tujem svetu, kjer nima, kamor bi položil trudno glavo. Jokal bi in plakal, da bi se smilil kamenu.

A danes ne gre Lovru delo izpod rok. Preveč je razmišljen. Zato se nasloni na komolec in strmi pred se. Ako bi mogel postati on poslanec, to bi bilo krasno življenje, to! Čudne slike so se podile vso noč pred njegovimi očmi. Bliščeče dvorane, poslanci in ministri so se svetili pred njim. Mislil je in mislil, pa ni si mogel raztolmačiti čudnih sanj, ki jih je imel zadnjo noč.

Sanjalo se mu je, da je zdaj on državni poslanec. Hodil je po prostorni dvorani. Od stropa so visele tisočere luči; stene so se lesketale v samih demantih, in divani ob stenah so bili pregrnjeni s svilo in z žametom. Po dvorani pa so se sprehajali ministri v rdečih haljah in s sivimi bradami. Med njimi pa je ponosno hodil on — Grošev Lovro — in se pogovarjal z njimi, kako bi pomagali ljudem, ki trpe krivico.

Stopil je na oder in začel govoriti: Slavna gospoda! Kje je pravica? Dajte pravico! In ministri s sivimi bradami so mu kimali in ploskali. Tedaj pa je stopil v bliščečo dvorano cesar v dolgi, z demanti obšiti halji, in zlata krona se mu je svetila na sivi glavi. Prijel je Lovra za ramo in ga vprašal: Kako se pišeš? On pa se je globoko priklonil in se pogumno odrezal: Jaz sem Grošev Lovro iz Rut. In tedaj mu je podal cesar roko ter rekel: Slišal sem te, ko si govoril. Lepo znaš govoriti, zato te povabim k sebi na pojedino. Lovro je bil ves srečen in veselja ni vedel, kaj storiti. Vsedli so se za mizo cesar in ministri in v sredo med nje on — Grošev Lovro z Zelene trate. Na mizi so se lesketali srebrni noži in vilice. Pečena piščeta in vsakovrstne sladčice so ležale na zlatih krožnikih. Lovru se je veselja smejalo srce, in že je prijel vilice, da položi pečeno piščico na svoj zlati krožnik — pa v tem trenutku ga vzbude oče in ukažejo:

„Vstani! Boš živino napojil!“

Te sanje je zdaj premišljeval Lovro. In bolj ko jih je premišljeval, lepše so se mu zdele. O, ko bi mogel biti on poslanec! Kako je to lepo! To bi govoril, da bi se vsi čudili! Nihče več bi ne trpel krivice na svetu. In spet se je zamislil Lovro v bliščeče dvorane, v ministre in poslance.

Topo je strmel predse, in ni videl, kaj se godi okrog njega. Ni videl, kako velika nesreča se bliža njegovi domačiji, njegovemu kozolcu in skednju.

Tam skozi odprto leso, ki jo je pozabil zapreti v svoji razmišljenosti, je moško prikorakal sosedov kozel in se spravil na sočno seno. Ni mu bilo dovolj, da ga je pozobal, ampak je razdril s svojimi rogovi tudi še skedenj, hlev in kozolec. V nekaj trenutkih je ležala v razvalinah vsa lepa Lovrova domačija, ki jo je ljubil nad vse in bi bil žrtvoval vse zanjo. Lahko bi bil še preprečil grozno nesrečo, pa je samo sanjal o govorih, o poslancih, in o ministrih.

Že se je kozel obrnil, da odide. A tedaj zagleda Lovra. Pokima z glavo ter zameketa, kot bi se hotel ponorčevati iz Lovra.

Lovro ga začuje in se obrne. Strah in groza ga izpreleti. Cela domačija razrušena! Na razvalinah pa zmagonosno stoji sosedov kozel in kima z

glavo. Lovro kar debelo gleda. Sam svojim očem ne more verjeti. Medtem pa jo kozel zadovoljno odkuri nazaj na sosedovo dvorišče tik Zelene trate.

„O moja domačija! Moja domačija!“ začne plakati Lovro. „O moj hlevček, moj kozolček, o moja domačija!“

„O jej, o jej! Kje je pravica?“ kliče za kozlom.

Kotnikov Tine ga pa čuje in priteče k njemu. In tudi on je bil žalosten, ko je videl, kako velika nesreča je zadela Lovra. Stopi k njemu in ga tolaži, pa ga ne more utolažiti. Lovro kar tišči glavo med noge in ihti. Čuti se nesrečnega in zapuščenega kot človek, ki mu potres razruši domačijo. Ko pa se naihti, začne misliti, kaj naj stori. In tu mu pride na misel, kako je včeraj govoril poslanec o divjačini, ki dela škodo. Naznanil bo to reč ministrom in cesarju — in naredili bodo postavo proti — pa bo vse dobro. In v tem trenutku sklene, da stori tako. Sklical bo shod in ministru bo naznanil sosedovega kozla, ki mu je uničil vso domačijo.

Ta misel Lovra potolaži. Obriše si solze in se obrne k Tinetu:

„Ti Tine — vidiš, kakšna nesreča se mi je zgodila! O, kje je pravica! Veš, Tine, kaj bomo storili? Shod bomo sklicali kot so ga včeraj naši možje, pa se bomo skupno pritožili na ministra zoper sosedovega kozla.“

„Kaj, na ministra,“ se začudi Tine.

„Da, da — na ministra in tudi na cesarja! Samo shod moramo sklicati in zborovanje, in pismo moramo napisati, da se bomo vsi podpisali in povedali, kaj se je zgodilo. Veš kaj, Tine, pokliči Škrjančevega Pepeta in Toneta in tudi vse druge šolarje iz vasi! Reci jim, da je zborovanje pri meni na Zeleni trati radi hudobij sosedovega kozla! Pa vsi morajo priti, veš, Tine!“

Res je Tine šel klicat na shod in na zborovanje. Vzel je bobenček pred hišo in je bobnal skozi vas: tramtrampampam. Moško se je držal in krepko udarjal ob boben. Pri vsaki hiši, kjer so bili otroci, se je ustavil in je klical na ves glas:

„Danes je shod in zborovanje na Zeleni trati pri Groševem Lovru zaradi sosedovega kozla, ki je razrušil Lovru domačijo. Naznanili bomo kozla ministru in prosili bomo podpore za nesrečnega Lovra. Halo, halo! Otroci, le vkup na zborovanje na Zeleno trato!“

Tram, tram, trampampam!

In otroci so jeli vreti od vseh strani. Kmalu se jih je zbrala cela truma okrog Toneta in kriče so mu sledili skozi vas.

(Konec prih.)

